

Особливості проходження країнами Заходу великих циклів М. Кондратьєва

Соціально-економічний розвиток світового господарства носить характер періодичного повторення хронометрично визначених періодів (циклів), кожний з яких має певні спільні риси з попередніми періодами та власні особливості. Науці відомо більш ніж 1300 видів економічних циклів, однак великі цикли М.Кондратьєва домінують за амплітудою коливань та впливом на усі рівні розвитку господарської системи будь-якої країни. Саме тому великі цикли обрані предметом дослідження циклічного розвитку світової господарської системи.

Метою проведеного дослідження є систематизація та узагальнення точок зору, досвіду вчених і фахівців щодо проходження розвиненими країнами Заходу п'яти великих циклів, особливостей кожного з них та використання результатів дослідження й рекомендацій для прискорення процесу проходження циклів в Україні.

Результати дослідження показали, що не існує повного опису та характеристик проходження розвиненими країнами всіх п'яти циклів М.Кондратьєва і їх особливостей. На підставі аналізу, систематизації та порівняльного аналізу узагальнено й запропоновано опис кожного з циклів М.Кондратьєва в країнах Заходу; представлено порівняльні характеристики усіх циклів; виявлені найбільш характерні особливості п'яти циклів та основні складові кожного з них.

Зроблене узагальнення стосується усіх основних складових циклу:

- поступовий (еволюційний) перехід від одного стану основних складових циклу до іншого, більш високого і досконалого наступного циклу;
- промислова (технологічна) революція переходить в наступну;
- впровадження досягнень науково-технологічного прогресу призводить до змін галузевої структури та виникнення нових досягнень;
- поява криз різного масштабу носить циклічний характер;
- домінування технологічного устрою змінюється наступним;

- кожний новий цикл привносить нові складові, пов'язані з його особливостями.

Проведені дослідження та аналіз дали можливість зробити такі висновки:

1) загальні ознаки всіх циклів – це взаємозв'язок між виникненням нових кластерів винаходів (в основному радикальних), збільшенням кількості соціально-політичних подій та формуванням висхідної хвилі нового циклу. Що є підтвердженням однієї з „правильностей” теорії М. Кондратьєва на сучасному етапі розвитку світової господарської системи;

2) інновації – основа (база) формування кожного циклу і це є його особливістю. Інновації виникають під час низхідної хвилі попереднього циклу, але знаходять своє використання лише на висхідній хвилі нового циклу. Хвиля цих інновацій зростає, і в результаті формується новий технологічний устрій, що стає домінуючим;

3) початок низхідної хвилі пов'язаний насамперед зі зрілістю інновації та зниженням її ефективності. Виникає потреба в нових винаходах, господарська система знаходиться в кризовому стані, відсутня можливість швидкого використання новацій, а їх кількість невпинно зростає. До моменту подолання негативних явищ в економіці накопичується значний фонд новацій;

4) концепція циклів – це основний інструмент прогнозування та планування подальшого розвитку для усіх рівнів господарської системи (економіки в цілому, галузі та підприємства).

Виділені ознаки процесу проходження п'яти циклів, їх особливості у країнах Заходу можуть бути рекомендовані до використання в процесі формування організаційно-правового механізму конкретизації та впровадження інноваційної моделі розвитку в Україні. Використання досвіду проходження циклів західними країнами буде сприяти Україні прискорити процес створення найбільш сприятливих умов для формування висхідної хвилі шостого циклу, використовуючи особливості (інновації) цієї хвилі та зменшити технологічне відставання господарської системи України від світових лідерів.